

Hvordan kan vi planlægge for en naturzone i Danmark?

Wilhelm konferencen 13/11 2019

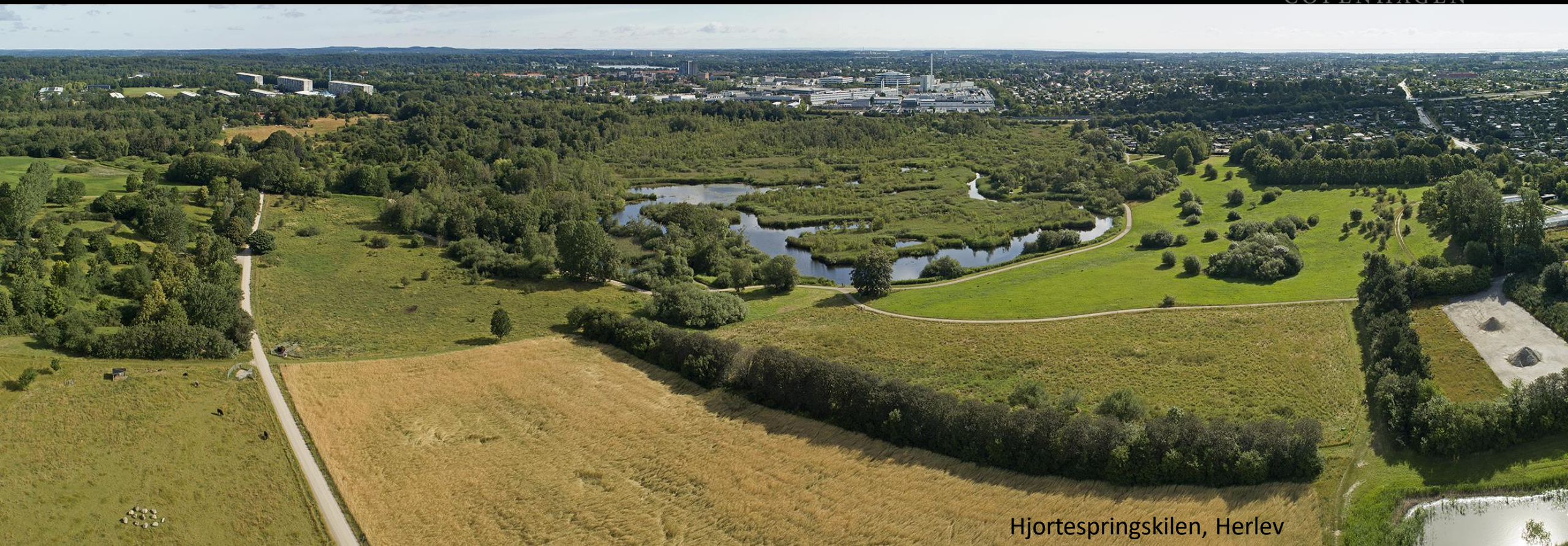
Henrik Vejre

Professor, Landskabsforvaltning,

Københavns Universitet

UNIVERSITY OF
COPENHAGEN

Hjortespringskilen, Herlev

Hvad skal en naturzone kunne?

Sikre vilde dyr og planter, selv bærende økosystemer, uden eller med meget lidt menneskelig indflydelse
Kontinuitet, sammenhæng, fremtidssikring, klare prioriteringer af natur

DVS: andre interesser skal nedprioriteres (landbrug, vandindvinding, rekreation mv)

Lindenberg Ådal

Hvad taler vi om?

Naturzone som planinstrument:

Planlægning kan lægge overordnede rammer

Planlægning kan sætte retning

Planlægning kan ikke ret meget i sig selv;

skal følges op af administrativ

praksis og konkrete handlinger

Naturzone (på planlægningsprog)

-et afgrænset areal, hvor der gælder særlige bestemmelser,
der skal sikre natur/ biodiversitet

Ølsemagle Revle

An aerial photograph showing a coastal area. On the left, there is a residential neighborhood with many houses. In the center, there is a wastewater treatment plant with several circular tanks. To the right, there is a large body of water, likely a bay or inlet, with a sandy beach and a narrow strip of land separating it from the open sea. The sky is blue with scattered white clouds.

Fortilfælde med arealreservationer til bestemte formål

- sådan noget har vi gjort før
- det er ikke kompliceret
- men politisk og økonomisk krævende

Gammelmosen

Et par klassiske eksempler:

Fredsskovesforordningerne

Landskabsfredninger

Odsherred

Fredsskovsforordningerne sikrede arealanvendelsen indenfor visse rammer
-Og har virket stabiliserende i landskabet.

Fredsskavsreglerne
har været administreret
meget restriktivt -
nu på 3. århundrede

Charlottenlund Skov

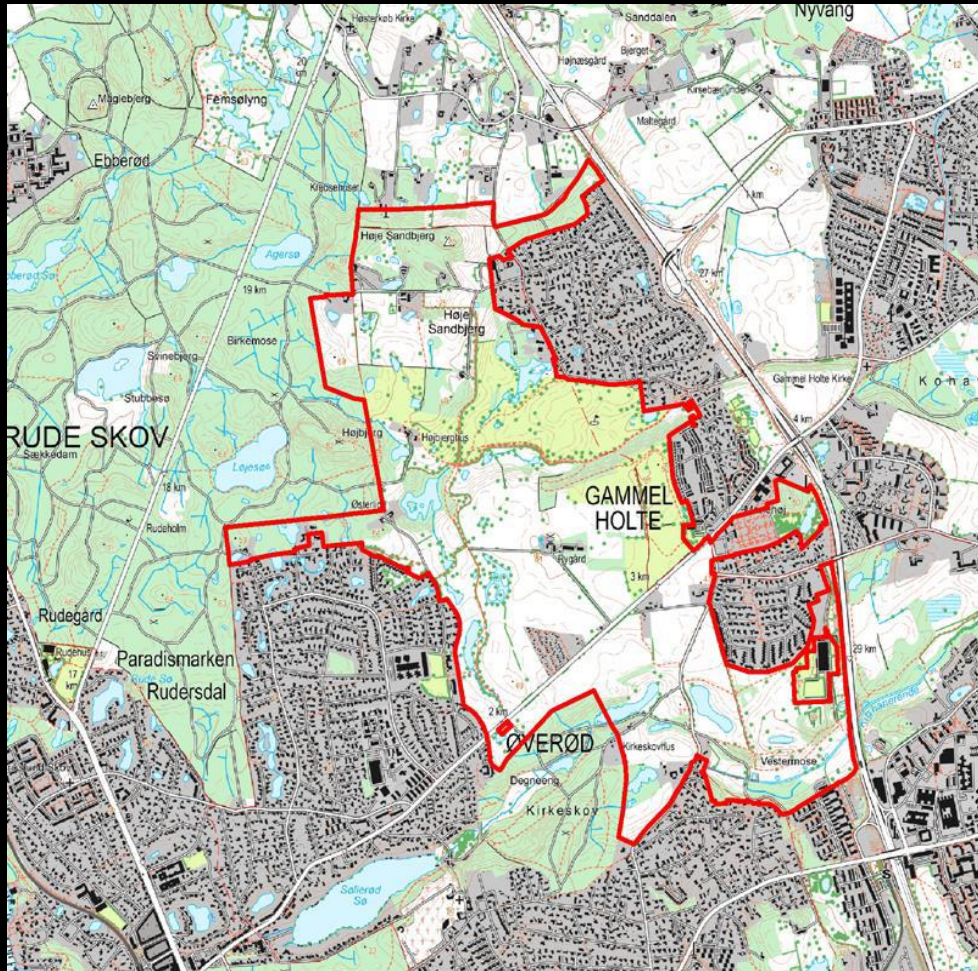

Fredningsinstrumentet:

Eksempel: Søllerød Naturpark nord for København

Fredet i etaper 1950-1970, fredning fornyet i 2016

Fredningernes formål: alt overvejende sikring mod bebyggelse

Søllerød Naturpark

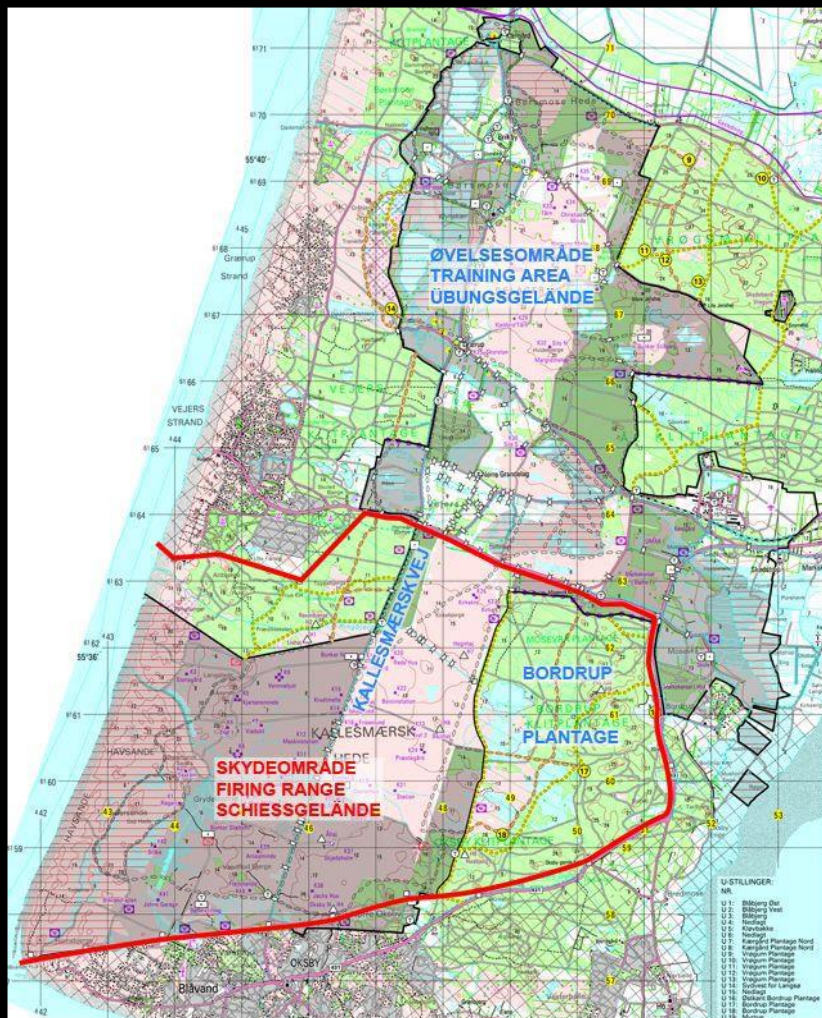
Fredningsinstrumentet:

Tinglyst rådighedsindskrækning med erstatning til lodsejere – giver lang kontinuitet

Og et lidt andet eksempel...
Oksbøl skydeterræn
Et resultat af Danmarks medlemskab af NATO

Rådighedsindskrænkninger og eksklusiv udnyttelse

Det gør vi når noget er vigtigt nok!

- * Strategisk vigtig resurse (skovene)
- * Sikring af en mere lige adgang til naturen (fredninger)
- * Natur- og landskabsbeskyttelse (fredninger)
- * National sikkerhed (øvelsesterræner)

Hvordan kan vi fremme de funktioner, samfundet prioriterer i udpegede områder?

Omme Å

Hvordan kan vi fremme de funktioner samfundets har prioriteret i områderne?

- Planlægning
- Økonomiske instrumenter
- Administration / forvaltning

Arealmæssigt veldefinerede områder

Kompensationsstruktur

Administrativpraksis

(brug matrikelsystemet)

(erstatninger, ekspropriationer)

(god forvaltningsskik)

Hvad gør vi I dag? Planlægning sikrer arealer!

Udpegning af naturområder

Planloven udgangspunkt for afgrænsning af arealer til forskellige formål –
– men ikke alene!

Planloven opererer med **zonering** og **udpegninger** med forskellige bestemmelser

Zonering af landskabet efter forskellige sektorinteresser : byzone, landzone og sommerhusområder.

Siden 1970 er der i region-og kommuneplanlægning indført **udpegninger med naturbeskyttelsesinteresser.**

FX Kystnærhedszoner, skovrejsningsområder, økologiske forbindelser, potentielle lavbundsområder, områder med særlige drikkevandsinteresser mv

Udover Planloven:

Udpegninger i forbindelse med **EU Natura 2000**

Naturbeskyttelseslovens arealbestemmelser

Udpegninger af naturreservater og nationalparker.

Kan landzonebestemmelserne være et forbillede for en naturzone?

Landzonen beskytter mod spredt bebyggelse,
har været effektiv i afgrænsning af byer.

Landzonen favoriserer én sektor -
en *de facto* eksklusiv erhvervszone for land- og skovbrug
- men med rådighedsindskrænkninger
Zonen kan ændre status (til byzone/sommerhusområde)

Naturzone

??

Kommunale udpegninger:

- * Sagsbehandlingsværktøj
- * Illustrerer myndighedernes visioner for natur og landskab
- * Prioriteringsredskab når bevillinger skal fordeles.

Naturzone

??

Kommunale udpegninger:

- * Sagsbehandlingsværktøj
- * Illustrerer myndighedernes visioner for natur og landskab
- * Prioriteringsredskab når bevillinger skal fordeles.

Natura 2000 områder

- * Retligt ophæng
- * Udpegningsgrundlaget udgangspunkt for naturplaner med konkrete foranstaltninger

Naturzone

??

Kommunale udpegninger:

- * Sagsbehandlingsværktøj
- * Illustrerer myndighedernes visioner for natur og landskab
- * Prioriteringsredskab når bevillinger skal fordeles.

Natura 2000 områder

- * Retligt ophæng
- * Udpegningsgrundlaget udgangspunkt for naturplaner med konkrete foranstaltninger

Fredningsinstrumentet

- * Retligt ophæng
- Tinglyste bestemmelser
- Erstatningsbåret

Naturzone

??

Kommunale udpegninger:

- * Sagsbehandlingsværktøj
- * Illustrerer myndighedernes visioner for natur og landskab
- * Prioriteringsredskab når bevillinger skal fordeles.

Natura 2000 områder

- * Retligt ophæng
- * Udpegningsgrundlaget udgangspunkt for naturplaner med konkrete foranstaltninger

Fredningsinstrumentet

- * Retligt ophæng
- Tinglyste bestemmelser
- Erstatningsbåret

Naturzone

??

Fredsskovbestemmelser

- * Retligt ophæng
- * Høj grad af kontinuitet

Kommunale udpegninger:

- * Sagsbehandlingsværktøj
- * Illustrerer myndighedernes visioner for natur og landskab
- * Prioriteringsredskab når bevillinger skal fordeles.

Natura 2000 områder

- * Retligt ophæng
- * Udpegningsgrundlaget udgangspunkt for naturplaner med konkrete foranstaltninger

Fredningsinstrumentet

- * Retligt ophæng
- Tinglyste bestemmelser
- Erstatningsbåret

Naturzone

??

Lovgivning

Naturbeskyttelsesloven
Nationalparkloven

Fredsskovbestemmelser

- * Retligt ophæng
- * Høj grad af kontinuitet

Kommunale udpegninger:

- * Sagsbehandlingsværktøj
- * Illustrerer myndighedernes visioner for natur og landskab
- * Prioriteringsredskab når bevillinger skal fordeles.

Natura 2000 områder

- * Retligt ophæng
- * Udpegningsgrundlaget udgangspunkt for naturplaner med konkrete foranstaltninger

Fredningsinstrumentet

- * Retligt ophæng
- Tinglyste bestemmelser
- Erstatningsbåret

Naturzone

??

Landzonen

- Kan overføres til byzone
- Løbende rådighedsindskrænkninger
- Relativ stabil

Lovgivning

Naturbeskyttelsesloven
Nationalparkloven

Fredsskovbestemmelser

- * Retligt ophæng
- * Høj grad af kontinuitet

Inden vi definerer en naturzone må vi spørge:
"Hvad er det, der har svigtet?"

Ingen top prioritet til natur - eksempler:

§3 i Naturbeskyttelsesloven: ingen reel beskyttelse, beskeden konsekvens ved overtrædelser
NATURA 2000 - mangelfuld opfølgning - har ikke kunnet stoppe nedgangen i biodiversitet

Naturpolitik pakket ind i landbrugspolitik, forsvarspolitik, miljøpolitik mv

Lindenberg Ådal

Hvad kan vi inspireres af?

Nationalparker

Natura 2000 områder

Fredninger

Fredskove

Klitfredede arealer

§3 arealer

Potentielle vådområder

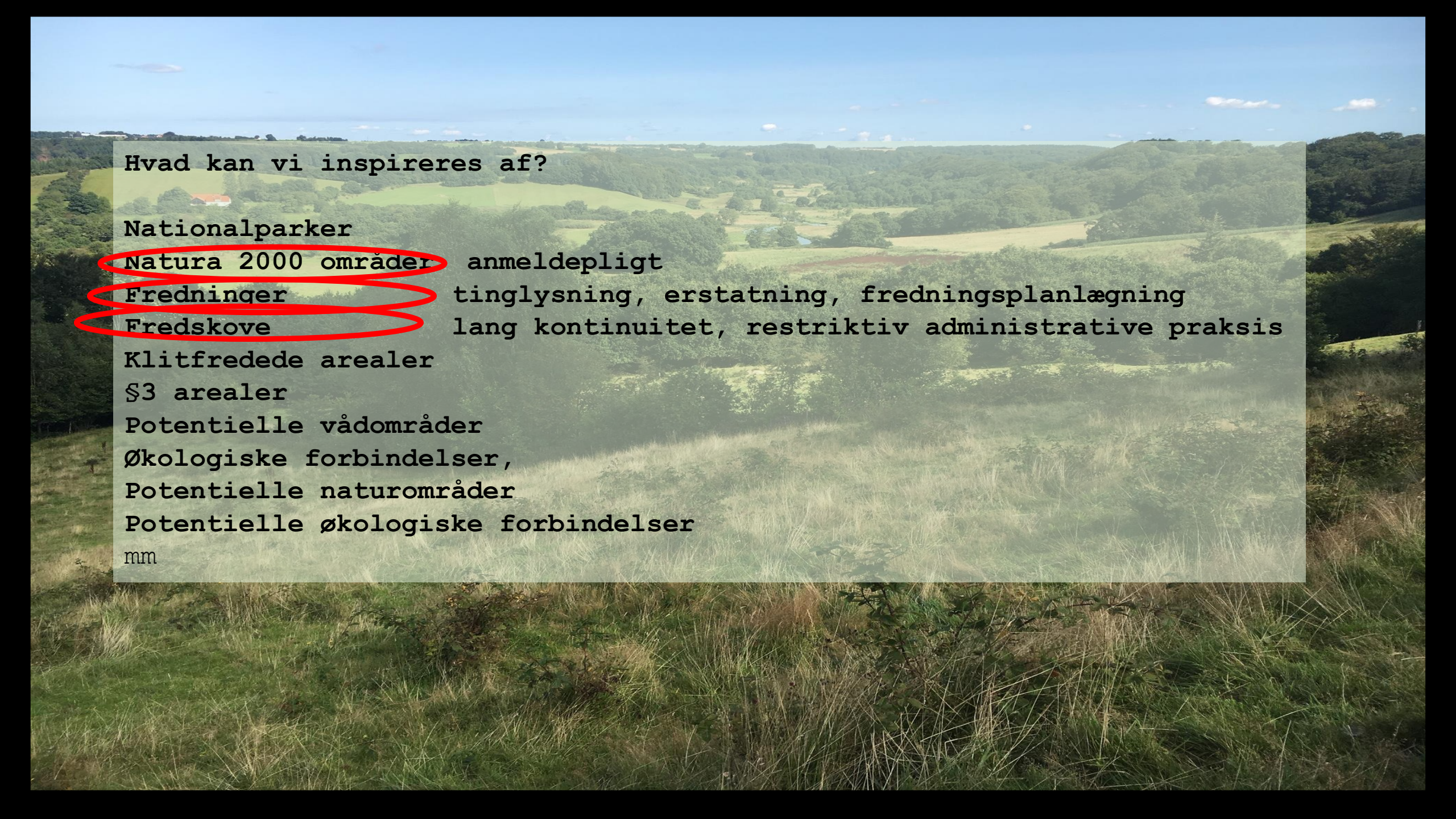
Økologiske forbindelser,

Potentielle naturområder

Potentielle økologiske forbindelser

mm

Hvad kan vi inspireres af?

Nationalparker

Natura 2000 områder anmeldeligt

Fredninger tinglysning, erstatning, fredningsplanlægning

Fredskove lang kontinuitet, restriktiv administrative praksis

Klitfredede arealer

§3 arealer

Potentielle vådområder

Økologiske forbindelser,

Potentielle naturområder

Potentielle økologiske forbindelser

mm

Naturzone

Plads til natur

Frie processer

Udgangspunkt i den mest værdifulde natur

Prioritering af ressourcer

Rådighedsindskrænkninger

Økonomiske instrumenter

Fælles retningslinjer

Restriktiv administrative praksis

A wide landscape view of rolling hills. The foreground is dominated by tall, dry grasses and some green shrubs. In the middle ground, there are dense green forests and patches of green fields. A small house with a red roof is visible on a hill in the distance. The sky is blue with a few wispy clouds.

Tak for opmærksomheden